

Europa-Kommissionens januarpakke om uddannelse 2018

Den 17. januar 2018 blev den første ud af tre varslede uddannelsespakker præsenteret af Kommissionen. Med [januarpakken](#) følger en handlingsplan samt to forslag til rådshenstillinger, og pakken leverer både initiativer til 1) digitale uddannelser, 2) nøglekompetencer for livslang læring samt 3) fælles værdier og den europæiske dimension i undervisningen. Initiativerne kommer i kølvandet på [Kommissionsmeddelelsen](#) fra november 2017 med ti idéer til et europæisk uddannelsesområde inden 2025, som stats- og regeringslederne siden drøftede på det sociale topmøde i Göteborg i november og atter tog op ved [mødet i Det Europæiske Råd](#) i december 2017.

I en [pressemeldelse](#) fra Europa-Kommissionen beskrives de nye foranstaltninger, som skal være med til at opbygge et europæisk uddannelsesområde frem mod 2025. Januarpakken har således både sigte på uddannelse, beskæftigelse, vækst og digitalisering, og ifølge kommissæren for uddannelse, kultur, unge og sport, Tibor Navracics skal vi "udnytte potentialet i uddannelse for at skabe social samhørighed og et tilhørsforhold". Dette arbejde skal bl.a. bero på fælles værdier, der skal skærpe den europæiske identitet blandt dets borgere. Samtidig udtaler Jyrkki Katainen, næstformand for Kommissionen med ansvar for vækst, beskæftigelse, investeringer og konkurrenceevne, at initiativerne skal være med til at sikre retfærdige og robuste økonomier og samfund. Mens Mariya Gabriel, kommissær med ansvar for den digitale økonomi, præsenterede handlingsplanen for digital uddannelse som et bidrag til at hæve de digitale færdigheder, og til at den europæiske befolkning og samfund i højere grad formår at leve og arbejde i stadigt mere digitale samfund.

Interessen for digital uddannelse vinder frem

Pakkens første udspil er en [handlingsplan for digital uddannelse](#) med Kommissionen som afsender, og i det dertilhørende [faktaark](#) fra Kommissionen lyder formålet med planen at skulle forberede borgere og institutioner på at forholde sig til de hastige digitale forandringer ud fra tre centrale målsætninger: 1) bedre udnyttelse af digital teknologi i undervisnings- og læringsøjemed, 2) udvikling af digitale færdigheder, der er nødvendige for at kunne leve og arbejde i en tid med hastige digitale forandringer, 3) bedre uddannelse gennem bedre dataanalyser og prognoser.

Kommissionens 11 initiativer til digital uddannelse lyder således:

- 1) at **mindske konnektivetskløften** mellem EU's medlemsstater, hvad angår udbredelsen af bredbåndnet med meget høj kapacitet på alle skoler i Europa
- 2) at støtte **den digitale parathed inden for almene og erhvervsrettede skoler** ved at styrke deres digitale kapacitet og ved at udbrede selvevalueringsværktøjet SELFIE til en million lærere
- 3) at skabe rammer for udstedelse af **digitalt certificerede kvalifikationsbeviser** og validering af digitalt erhvervede færdigheder

- 4) at skabe en **europæisk platform for digital videregående uddannelse** støttet af Erasmus+ gennem onlinelæring, kombineret mobilitet, virtuelle campusser og udveksling af bedste praksis
- 5) **Åben forskning og borgervidenskab** i Europa skal styrkes gennem pilotforsøg med målrettet uddannelse om åben videnskab på videregående uddannelsesinstitutioner
- 6) at indføre **undervisning i programmering på alle skoler i Europa** gennem EU's programmeringsuge
- 7) at iværksætte en **EU-dækkende oplysningskampagne** rettet mod lærere, pædagoger, forældre og elever for at fremme onlinesikkerhed samt et **initiativ til undervisning i cybersikkerhed**
- 8) at mindske **den kønsbestemte forskel** inden for teknologi og iværksætterier **ved at fremme digitale kompetencer og iværksætterkompetencer blandt piger**
- 9) at indsamle dokumentation om udbredelsen af IKT og digitale færdigheder i skoler i en **referenceundersøgelse**, der skal vurdere fremskridt med hensyn til integrering af IKT i uddannelsessystemet
- 10) at iværksætte pilotprojekter om **kunstig intelligens og læringsanalyser** på uddannelsesområdet fra 2018 for at gøre bedre brug af den enorme mængde data, som nu er tilgængelig
- 11) at **påbegynde strategiske prognoser** om de vigtigste tendenser i forbindelse med den digitale omstilling for fremtidens uddannelsessystemer i tæt samarbejde med medlemsstaternes eksperter

Kommissionens interesse for digital uddannelse er ikke ny. I september 2013 gik hjemmesiden [Open Education Europa](#) i luften som et bidrag til Kommissionens meddelelse om [Åbning af uddannelsessektoren](#), der skulle fremme innovation og digitale færdigheder i skoler og universiteter. For nylig besluttede Kommissionen at lukke siden igen med den begrundelse, at målene med hjemmesiden er nået. Man mente desuden at en digital og innovativ uddannelsessektor anno 2018 ikke længere er en nicheinteresse, men at det er blevet et af de mest diskuterede emner i den uddannelsespolitiske debat både nationalt og på europæisk plan.

En [undersøgelse](#) fra 2017 foranlediget af Kommissionen viser da også, hvilken praksis de 28 EU-lande har med en åben uddannelsessektor. Det vidner om, at det digitale spørgsmål er blevet et centralt anliggende, og der er udviklet nationale og institutionelle strategier for digital uddannelse i mange lande, men der er også EU-lande der halter bagefter. Med undersøgelsen fremstår Danmark ikke ligefrem forrest i feltet, og på side 41 beskrives det, hvordan undersøgelsen ikke har fundet frem til nogle relevante politikker nationalt i Danmark for hverken skoler, videregående uddannelser, open educational resources (OER), massive open online course (MOOC), åben- og fjernundervisning eller generelt IKT-understøttende uddannelse.

Med til Kommissionens handlingsplan hører et [arbejdsdokument](#), hvor initiativet adresseres til størstedelen af uddannelsessystemet - fra grundskoleniveau og til videregående uddannelser. For at understrege et større fokus på at udvikle de europæiske borgeres digitale færdigheder, præsenterer dokumentet på side 14 en undersøgelse af OECD fra 2014, hvor borgerne selv har vurderet hvorvidt deres computerfærdigheder var tilstrækkelige til at kunne søge et job. Her vurderer danske borgere sig mindre sikre i deres færdigheder end i nabolande som Norge, Sverige og Tyskland. Derimod er Danmark et af de lande, hvor forskellen på hvor gode man vurderer sine færdigheder i mindre grad afgjort af om man ingen/kort uddannelse har eller har en lang videregående uddannelse.

Handlingsplanen skal ifølge Kommissionen indfries i et samarbejde med EU-landene og interessenter inden udgangen af 2020. Dette arbejde skal bl.a. foregå i et samarbejde med Education & Training 2020-arbejdsgruppen om digitale færdigheder og kompetencer.

Opdateret henstilling om nøglekompetencer for livslang læring

Januarpakkens andet initiativ byder på Kommissionens [forslag](#) til Rådets henstilling om nøglekompetencer for livslang læring og skal følge op på en henstilling af samme navn fra 2006.

Da Europa-Parlamentet og Rådet tilbage i 2006 vedtog henstillingen, blev der lagt op til at medlemslandene udviklede nøglekompetencer til alle som led i strategien for livslang læring. Det skulle bl.a. ske ved at anmode landene om at anvende en referenceramme til at sikre, at uddannelsessystemet giver alle unge mulighed for at udvikle nøglekompetencer, der ruster dem til voksenlivet og en videre udvikling af kompetencerne gennem hele livet.

Forslagets medfølgende [arbejdsdokument](#) fra Kommissionen dokumenterer de tidligere erfaringer med gennemførelsen af henstillingen om nøglekompetencer for livslang læring fra 2006, leverer en analyse af den nye henstilling om nøglekompetencer og kommer med eksempler på igangværende politikker og projekter, der støtter udviklingen af kompetencer i et livslangt læringsperspektiv. Opdateringen af den foregående ramme for nøglekompetencer fra 2006 byder på behov for nye nøglekompetencer:

1. Et stærkere fokus på grundlæggende færdigheder (læse- og skrivefærdigheder, sprogfærdigheder samt grundlæggende digitale færdigheder) samt horisontale kompetencer som f.eks. kreativitet, problemløsning, kritisk tænkning og kommunikation
2. Et særligt fokus på at fremme iværksætteruddannelse og -erfaringer på alle uddannelsesniveauer. Kommissionen henstiller til medlemsstaterne, at de indfører mindst én erfaring inden for iværksætteri i løbet af den obligatoriske skolegang.
3. Fokus på at forbedre tilegnelsen af kompetence inden for naturvidenskab, teknologi, ingeniørvirksomhed og matematik (STEM) og på at karriereinteressen inden for disse områder.
4. En ajourført definition af digitale færdigheder, som omfatter programmering, cybersikkerhed og aspekter vedrørende digitalt medborgerskab.
5. Styrkelse af medborgerskab, demokratiske værdier og menneskerettigheder i medborgerkompetencer med fokus på interkulturelle færdigheder inden for kulturel bevidsthed og udtryksevne

Med det nye forslag ønsker Kommissionen også at inddrage den europæiske søjle for sociale rettigheder samt FN's verdensmål 4 om uddannelse og formålet med henstillingen præsenteres som:

- at støtte gennemførelsen af det første princip i **den europæiske søjle for sociale rettigheder** om retten til inkluderende uddannelse og livslang læring af høj kvalitet, der sikrer vellykkede overgange til arbejdsmarkedet, samt af det fjerde princip om retten til bistand til forbedrede

beskæftigelsesudsigter herunder retten til at modtage støtte til jobsøgning, uddannelse og omskoling

- at støtte **udviklingen af et europæisk uddannelsesområde** ved at skabe enighed om de nøglekompetencer, som alle lærende har brug for ved at støtte mobiliteten
- at støtte udviklingen af **kompetencer inden for iværksætter** med henblik på at udvikle essentielle færdigheder og holdninger, herunder kreativitet, initiativtagning og teamwork
- at adressere **skiftende krav til kompetencer**, herunder grundlæggende færdigheder, digitale kompetencer, kompetencer inden for STEM-fagene
- at understrege **vigtigheden af aktivt medborgerskab**, fælles værdier og grundlæggende rettigheder
- at **indarbejde resultaterne af FN's tiår for uddannelse** for bæredygtig udvikling og udnytte fremdriften fra FN's mål 4 for bæredygtig udvikling
- at yde **bistand til medlemsstaterne** samt uddannelses- og læringsmiljøer og uddannelsespersonale og fastsætte god praksis for støtte af udviklingen af nøglekompetencer
- at bidrage til udformningen af den fremtidige **strategiramme for det europæiske samarbejde** på uddannelsesområdet ved at fremme en fælles forståelse af nøglekompetencer
- at støtte **anvendelsen af EU-finansieringskilder** som for eksempel Erasmus+, de europæiske struktur- og investeringsfonde og Horisont 2020.

Med det opdaterede forslag til en henstilling ønsker Kommissionen bl.a. at imødekomme nogle af de indgivne svar, der kom med en høringsproces fra februar til maj 2017. De lød på at anvendelsen af referencerammen primært har været fokuseret på den formelle læring på primær- og sekundærtrinnet, mens at andre former for uddannelse, som for eksempel dagtilbud, erhvervsuddannelse, voksenuddannelse og ikke-formel læring har fået for lidt opmærksomhed. Det blev også foreslået, at styrke vejledning og støtten til uddannelsespersonalet i at anvende referencerammen.

Kommissionens initiativer lyder derfor både på udarbejdelsen af et supplerende vejledningsmateriale, der adresserer vanskelighederne ved at gennemføre kompetenceorienteret uddannelse og læring, at udvikle en resultattavle for at overvåge udviklingen af nøglekompetencer og oplyse om de foranstaltninger, der gennemføres for at støtte udviklingen af kompetencer samt at Kommissionen aflægger rapport om anvendelsen af henstillingen.

Med forslaget er det intet behov for en udvidelse af EU's lovgivningsbeføjelser eller bindende forpligtelser for medlemslandene, og det præsenteres som op til de enkelte lande at beslutte, hvorledes de gennemfører denne henstilling i overensstemmelse med deres nationale forhold. Medlemslandene opfordres dog til at styrke udviklingen af nøglekompetencer for alle individer og især for de dårligst stillede borgere.

Henstilling skal fremme fælles værdier og en europæisk dimension i undervisningen

Med Kommissionens sidste initiativ i januarpakken lyder et [forslag](#) til 'Rådets henstilling om fremme af fælles værdier, inklusiv uddannelse og den europæiske dimension i undervisningen'. Forslaget rummer fire overord-

nede målsætninger: 1) fremme af fælles værdier på alle uddannelsesniveauer, 2) fremme af mere inklusiv uddannelse, 3) fremme af en europæisk dimension i undervisningen, uden at det berører de nationale kompetencer på dette område, samt 4) støtte til lærerne og undervisningen¹.

Henstillingen trækker på Pariserklæringen vedtaget på et uformelt ministermøde i Paris den 17. marts 2015. Erklæringens formål lød på at fremme medborgerskab og fælles værdier som frihed, tolerance og antidiskrimination ved hjælp af uddannelse, og erklæringen blev underskrevet i kølvandet på en række terrorhandlinger begået i europæiske byer.

Skeler man til det medfølgende [arbejdsdokument](#) til henstillingen, fremhæves nogle af de bagvedliggende faktorer, der har ført til forslaget. Bl.a. påpeges det på side 12, at det for Danmarks vedkommende kun er 67 % af eleverne med arabisktalende forældre, der føler et tilhørsforhold til skolen, mens tallet ligger væsentlig højere for samme elevgruppe i Holland, hvor 83 % af disse elever føler et tilhørsforhold.

Danmark fremhæves også på side 29 ved, at vores Undervisningsministerium med et korps af læringskonsulenter har ydet vejledning og støtte til skoler og kommuner i forhold til at fremme demokrati og medborgerskab i bekæmpelsen af radikaliserings og ekstremisme på skolerne. Dette initiativ er siden nedlagt.

Ved fremme af fælles værdier, lægger forslaget op til at medlemslandene øger et fokus på medborgerskab, etik og kritisk tænkning i uddannelserne, at landene opfordrer de unge til aktiv deltagelse i lokalsamfundet og øger arbejdet med *best practice*. Samtidig skal forslaget om inklusiv uddannelse for alle sikre at alle børn inkluderes i undervisningen - også dem med særlige behov, og så skal der større fleksibilitet til i overgangene i uddannelsessystemet samt sikres en tilstrækkelig studie- og karrierevejledning. Den europæiske dimension i undervisningen skal sikres ved at medlemslandene i højere grad deltager i mobilitets- og [eTwinning](#)-initiativer under EU. Med dette forslag lægger Kommissionen vægt på, at lærere får en tilstrækkelig og løbende uddannelse i medborgerskab og inkluderende pædagogik og får bedre muligheder for at komme på udveksling.

Også denne henstilling skal supplere Kommissionens igangværende arbejde med implementering af den europæiske søjle for sociale rettigheder og dets første princip om retten til uddannelse og livslang læring. Dette forslag rummer ligesom henstillingen om nøglekompetencer ingen udvidelse af EU's lovgivningsbeføjelser eller bindende forpligtelser for medlemslandene. Det betyder også, at de enkelte landes tilsagn til henstillingen er frivillige og følger dermed proportionalitetsprincippet.

Under høringsprocessen om forslaget, der løb fra maj til august 2017, fremgik der stor opbakning til udsagnet om at uddannelse har en betydning i forhold til at kunne hjælpe unge med at "forstå vigtigheden af og at tilslutte sig fælles værdier", og at EU kan være en central spiller i dette arbejde.

¹ DLI fortolker initiativet til at omhandle hele uddannelsessektoren herunder punkt 4 om lærere og undervisningen.

Gennemførelsesforanstaltninger for medlemslandene præsenteres som, at landene bør gennemgå og eventuelt revidere gældende politikker og praksisser på uddannelsesområdet, så de matcher med henstillingens ordlyd. Ligeså bør landene gennemgå høringsprocesser, dataindsamle og analysere over mangler i forhold til at kunne sikre den sociale og medborgerlige dimension i uddannelserne. Til formålet kan Erasmus+-programmet og lignende EU-finansieringsinstrumenter anvendes af de enkelte lande som støtte til at gennemføre henstillingen.

Finansieringen af januarpakken

Der lægges med både handlingsplanen og de to henstillinger op til, at der skal tilføres midler for at kunne indløse Kommissionens ambitioner. Derfor lyder der i [faktaarket](#) om januarpakken et tilsagn om, at Kommissionen vil forsøge at skaffe flere midler til Erasmus+-programmet, som en finansieringsmulighed til initiativerne. Også andre finansieringsprogrammer som Et kreativt Europa og Europa for Borgerne samt de europæiske struktur- og investeringsfonde nævnes i denne sammenhæng.

Konkret hvordan denne økonomiske tilføring skal lægges op til beslutning, gives der ikke noget svar på.